

Vuodđogálggaid oahppomihttomearit

Vuodđogálggaid oahppomihttomearit

© Alitoahpu-ja gelbbolašvuodadirektoráhtta
2024

Sisdoallu

Oahppomihtuid fáktát	2
Lohkama ja čállima mihtut.....	3
Oahppomihttomearit 1.-3. dássi.....	4
Lohkan ja čállin árgabeaivvis.....	6
Njálmmálaš gálggaid oahppomihtut	9
Oahppomihttomearit 1.-3. dássi.....	10
Njálmmálaš gálggat árgabeaivvis	12
Rehkenastima oahppomihtut.....	15
Oahppomihttomearit 1.-3. dássi.....	16
Rehkenastin árgabeaivvis.....	17
Digitála gálggaid oahppomihtut	20
Oahppomihttomearit 1.-3. dássi.....	21
Digitála gálggat árgabeaivvis.....	22

Oahppomihtuid fáktát

Vuođdogálggaid oahppomihttomearit leat heivehuvvon rávisolbmuid dárbbuide árgabeaivvis, bargoeallimis, servodatoassálastimis ja oahpus, ja addet rámma rávisolbmuid vuođdogálggaid oahpahallamii.

Oahppomihttomeriin lea čielga resursaperspektiiva. Ollesolbmo máhttu, vásáhusat ja resurssat galget váldot mielde oahpahussii, geavahuvvot ja árvvusadnojuvvot iehčanas gelbbolašvuohtan.

Ovdamearkan dasa leat bargoeallinvásáhusat, giella, digitála gálggat ja strategijjat maiguin hájjanit oahppat, čoavdit hástalusaid ja gulahallat earáiguin.

Oahpahus galgá nannet oassálastiid návccaid váldit vuođu strategijjain, teknologijjain, birrasiin ja olbmui, geat leat sin birrasis, go galget geavahit vuođdogálggaid gulahallamis, oahppamis ja čuolbmačoavdimis.

Oahpahusas galget oahppomihttomearit ipmirduvvot viiddes gelbbolašvuođadoahpaga olis:

«Gelbbolašvuođas lea sáhka háhkamis ja geavaheamis máhtu ja gálggaid hálddašit hástalusaid ja čoavdit barggaid oahpes ja amas oktavuodain ja diliin. Gelbbolašvuohta lea ipmárdus ja dáidu reflekteret ja kritihkalaččat jurddašit.»

Dát gelbbolašvuođadoaba lea dat seamma mii gusto oahpahussii oahppoplánain oahpahuslága mielde ja dárogiehta oahpahusas ja servodatmáhtus integrenlága mielde.

Lohkama ja čállima mihtut

Mii lea máhttit lohkat ja čállit?

Máhttit lohkat lea teavsttas oaivila duddjot. Lohkamis lea sáhka das ahte ipmirdit, geavahit, reflekteeret ja beroštit teavsttaid sisdoalus. Teavsttat leat buotláganat maid sáhtta lohkat iešguđet mediain, ii dušše sániid, muhto maiddá govid, symbolaid dahje eará ovdanbuktinvugiid. Máhttu iešguđetlágan teavsttaid dovdomearkkaid birra ja maid dat doibmet lea deatalaš oassi lohkamis.

Máhttit čállit mearkaša máhttit albmanahttit áddehahtti ja ulbmillaš vugiin iešguđet fáttáid birra ja gulahallat earáiguin. Čállin lea maid reaidu ovdánahttit iežas jurdagiid ja iežas oahppama. Vai čállá áddehahtti láhkai ja ulbmillaččat, de ferte ovdánahttit ja ovttahttit iešguđet oassedáidduid.

Dát mearkaša máhttit plánet, hábmet ja gieđahallat teavsttaid mat leat heivehuvvon sisdollui ja čállima ulbmilii. Lohkama ja čállima hálddašeapmi eaktuda eallinagi oahppama ja addá gelbbolašvuoda oassálastit árrjalaččat servodateallimii ja dan birra reflekteeret.

SISJUOHKIN DÁSIIN

Lohkama ja čállima oahppomihttomearit leat juhkojuvvon golmma dássái. Dásit čilgejit ovdáneami das mo lohkan ja čállin geavahuvvo reaidun iešguđege dilálašvuodas.

Dássi 1

Máhttit lohkat ja čállit 1. dásis mearkaša ahte máhtta lohkat ja čállit oanehis oahpes teavsttaid maid vásiha dávjá. Soaitá dárbbasit lohkan- ja čállindoarjaga ođđa dilálašvuodain.

Dássi 2

Máhttit lohkat ja čállit 2. dásis mearkaša ahte lohka ja čállá dárkilis teavsttaid. Olmmoš geavaha aktiivvalaččat čálalaš dieđuid ja ráhkada strategijaid mo gálggaid sáhtta viidásetovddidit. Olmmoš máhtta geavahit lohkama ja čállima ođđa dilálašvuodain, oahppamii ja čoavdit muhtin hástalusaid árgabeaivvis.

Dássi 3

Máhttit lohkat ja čállit 3. dásis mearkaša ahte máhtta iešguđetlágan teavsttaid formála gáibádusaid. Lohka ja čállá iešheanalaaččat, kritihkalaččat ja geabbilit ja vällje strategijaid oktavuoda ja dárbbuid vuodul.

Oahppomihttomearit 1. dássi

Máhttit lohkat ja čállit 1. dásis mearkaša ahte máhttá lohkat ja čállit oanehis oahpes teavsttaid maid vásiha dávjá. Soaitá dárbbasit lohkan- ja čállindoarjaga ođđa dilálašvuodain.

LOHKAN- JA ČÁLLINSTRATEGIJAT

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit vuođostrategiijaid dovdat ja čállit dehálaš sániid iežas árgabeaivvis
- geavahit heivvolaš lohkan- ja čállinreaidduid
- háhkat oaivila teavsttas ovdal lohkama
- geavahit konteavstta gávnahan dihtii mas teavsttas lea sáhka
- iskat iežas ipmárdusa ja jearrat veahki go ii ipmir
- Jurddašit maid háliidat mitalit ovdalgo čálát
- Ohcat sániid

LOHKAT JA IPMIRDIT

Dán dásis galgá máhttit

- lohkat ja ipmirdit oanehis teavsttaid maid geavahit dávjá oahpes sániiguin
- gávdnat čielga dieđuid ovttagardánis čálalaš materiálain
- lohkat ja čuovvut álkes bagadusaid ja geavahanrávvagiid maid doarju govvideapmi
- gávdnat váldofáttá álkes teavsttain go dat leat čielgasit ovdanbuktojuvvon
- gávdnat relevánta dieđuid oahpes gihppagiin, listtuin ja eará oanehis teavsttain
- viežžat konklusuvnnaid álkes teavsttain

ČÁLLIT JA GULAHALLAT

Dán dásis galgá máhttit

- čállit ipmirdahtti, álkes teavsttaid oahpes vuostáiváldiide
- čállit álkes teavsttaid mat organiserejit beaivválaš eallima
- deavdit álkes skovi
- albmanahhtit iežas oaiviliid ja oaiviliid álkis teavsttain čielga vugiin
- čállit oanehis, formála teavsttaid oahpes vuostáiváldiide
- mitalit deatalaš dieđuid mat addojuvvojit njálmmálaččat

Oahppomihttomearit 2. dássi

Máhttit lohkat ja čállit 2. dásis mearkaša ahte lohka ja čállá dárkilis teavsttaid. Olmmoš geavaha aktiivvalaččat čálalaš dieđuid ja ráhkada strategiijaid mo gálggaidis sáhttá viidásetovddidit. Olmmoš máhttá geavahit lohkama ja čállima ođđa dilálašvuodain, oahppamii ja čoadit muhtin hástalusaid árgabeaivvis.

LOHKAN- JA ČÁLLINSTRATEGIJAT

Dán dásis galgá máhttit

- heivehit iežas lohkama ja čállima muhtin muddui mediumii, vuostáiváldái ja dillái
- geavahit iešguđetlágan strategiijaid oahpes teavsttaid kritihkalaččat lohkamii
- geavahit čielgeaddji strategiijaid lohkamis dárbbu mielde
- lohkat ja ipmirdit máhggabealat teavsttaid
- árvvoštallat gálduid jáhkehahttivuođa
- geavahit cealkkaráhkadusmáhtu ja giellaoahpa máhtu buoridit iežas teavsttaid
- geavahit funkšuvnna ja struktuvrra dovdamušaid deavdin dihte skoviid ja málliid
- rievdadit iežas teavsttaid čielga ruovttoluottadieđuid vuođul
- čoahtkái geassit váldoáššiid teavsttas, sihke logadettiin ja maŋŋel
- struktureret teavsttaid bajilčállagiin, álggahusain ja loahpahusain
- ávkkástallat iešguđetlágan teavsttaiguin go hábme ja dulko teavsttaid

LOHKAT JA IPMIRDIT

Dán dásis galgá máhttit

- lohkat bures struktuvrralaš teavsttaid mat leat čállon njuolga ja čielga gillii
- gávdat ja ovttahttit iešguđetlágan dieđuid oahpes teakstašlájain čoavdin dihte praktihkalaš čuolmma
- árvvoštallat mii lea relevánta teavsttain main leat gilvaleddji dieđut
- identifiseret ja guorahallat eahpenjuolggos dieđuid teavsttain oahpes fáttáid birra
- lohkat ja čuovvut čálalaš bagademiid ja bagadusaid
- geavahit iešguđetlágan teakstašlájaid háhkan dihte dieđuid

ČÁLLIT JA GULAHALLAT

Dán dásis galgá máhttit

- čállit oktilit ja jeavddalaččat
- čállit bagadusaid ja dieđuid mat leat heivehuvvon ulbmilii ja vuostáiváldái
- čállit oanehis formála teavsttaid main leat fáktadieđut
- hálddašit ortografija, čállinmearkkaid ja iešguđet cealkkaráhkadusaid
- deavdit skoviid main lea amas struktuvra
- válddahit dáhpáhusaid raportta hámis
- čállit oanehis ákkastalli teavsttaid main leat vuoduštusat

Oahppamihttomearri 3. dásis

Máhttit lohkat ja čállit 3. dásis mearkkaša ahte máhtta iešguđetlágan teavsttaid formála gáibádusaid. Lohká ja čállá iešheanaláččat, kritihkalaččat ja geabbilit ja vällje strategijaid oktavuođa ja dárbbuid vuodul.

LOHKAN- JA ČÁLLINSTRATEGIJAT

Dán dásis galgá máhttit

- heivehit iežas lohkama ja čállima dávgasit gaskaoapmái, vuostáiváldái ja dillái
- geavahit fágamáhtu ja eará máhtolašvuodaid kritihkalaččat lohkat
- árvvoštallat teavsttaid kritihkalaččat
- geavahit iešguđetlágan váikkuhangaskaomiid ja strategijaid go čállá iešguđetlágan teavsttaid
- rievdadallat hivvodatlohkama, vuđolaš lohkama ja teavstta ohcama gaskkas dárbbu mielde
- reflekteret teavstta njuolggos ja eahpenjuolggos dieđuid
- organiseret teavstta sisdoalu iešguđet ládje dárbbuid mielde

LOHKAT JA IPMIRDIT

Dán dásis galgá máhttit

- lohkat iešguđetlágan fágateavsttaid ja viežžat dieđuid das mii lea dehálaš áigegeuvdilis ulbmilii
- gávdat ja buohtastahttit dieđuid iešguđetlágan teavsttain, tabeallain ja gráfain
- kritihkalaččat árvvoštallat jurdagiid ja oaiviliid iešguđet gálduin
- árvvoštallat lea go dat diehtu maid gáldu addá relevánta áigegeuvdilis čuolbmačilgehussii
- lohkat teavstta ja ipmirdit eavttuid mat eai leat čielgasit celkojuvnon
- lohkat viiddis teakstameari ja giedahallat teavsttaid fágalaš ovdáneami várás

ČÁLLIT JA GULAHALLAT

Dán dásis galgá máhttit

- čállit fágateavsttaid main lea heivvolaš fágatearpmat
- integreret, refereret ja siteret relevánta gálduid
- čállit dárkilis teavsttaid mat gullet iežas fágasuorgái dahje beroštumiide
- čállit čielga ja dárkilis bagademiid ja čilgehussaid earáide
- čilget čuolbmačilgehussaid márggabealat ja bures struktuvrralaččat
- dárkkistit ja rievdadit bienalaš skoviid ja bajilgovaid
- čállit guhkes ákkastalli teavsttaid
- čállit márggaga čálalaš gálduid vuodul ja bájuhit ja siteret riehta

Lohkan ja čállin árgabeaivvis

Lohkan- ja čállinmáhttu sáhtttá boahit oidnosii rávisolbmo árgabeaivvis iešgudetládje sihke bargoeallimis, priváhta eallimis ja oahpahusas. Dás vuolábeale ovdamearkkat leat dárkkuhuvvon aiddo dakkárin go omd. Dat eai leat ollislaččat ja daid ii galgga áddet geatnegahttin dahje ráddjen. Oahpahusdilis dat berre heivehuvvot ja dievasmahttot eará ovdamearkkaiguin ja dilálašvuodaiguin mat leat relevánttat oasseváldiide.

Dássi 1

LOHKAN- JA ČÁLLINSTRATEGIJAT

- lohkat báŋkočállosa ja stávet váttis ja amas sániid
- geahččat logo ja bajilčállagiid gihppagis árvoštallan dihtii berrego lohkat daid
- gávnnahit mii reivves lea sáhka
- gávnnahit báikki ja áiggi gohččumis
- divvut skovi go oaččut máhcahaga boasttuvuodaid dahje váilevaš dieđuid birra
- geavahit divvunprográmmaid ja sátnelisttu
- dárkkistit automáhtalaš sátneevttohusaid teakstačállošii
- bivdit veahki ipmirdit almmolaš reivve
- geavahit sisdoallologahallama gávdat biilla geavaheaddjigiehtagirjijis

LOHKAT JA IPMIRDIT

- lohkat álkes gáhkkenrávvaga vai diehtit man ollu moniid don dárbbášat
- lohkat álkes ođasmahttimiid ja kommentáraid sosiála mediain
- lohkat aviissaid bajilčállagiid
- lohkat máksinčovdosa bagadusaid
- lohkat dieđáhusaid
- lohkat dálkkasčujuhusaid doserenrávvagiid
- lohkat álkes diehtočállošiid mánáid friddjaáiggedoaimmain
- gávnnahit goas ieš galgá bargat oahpes molssodanlisttu vuodul
- lohkat ja ipmirdit galbba sihkarvuodadoaibmabijuid birra
- lohkat ja čuovvut dárkilis rutiidnačilgehusa
- ipmirdit ráinnasvuodadoaibmabijuid čilgehusa váldoceaalkaga
- lohkat iežas jodiheaddji oanehis reivviid, ovdamearkka dihte báhpriid, dieđáhusaid dahje e-poasta
- ođasmahttit fágalaččat syntehtalaš hupmama vehkiin
- lohkat ja ipmirdit álkes kursamateriálaid
- ipmirdit sisdoalu oanehis, dárkilis dieđáhusa bargoustibis

ČÁLLIT JA GULAHALLAT

- čállit gávppašanlisttu
- deavdit álkes, almmolaš skoviid main leat persovnnalaš dieđut dego namma ja čujuhus
- čállit oanehis dieđuid bearašlahtuide
- čállit juovlakoarttaid olbmáide
- čállit dárbbášlaš dieđuid telefodnaságastallamis áššemeannudeddjiin
- deavdit bargologga čoavddasátnehámis
- diŋgot gálvvu oahpes diŋgonskoviin
- čállit oanehis dieđu virgeolbmui
- čállit kommeanttaid ja ođđasiid sosiála mediain
- oanehaččat kommenteret nehta ođasáššiid kommentáruktui
- mearkkašahhtit eaŋkilis dieđu oasttis

Dássi 2

LOHKAN- JA ČÁLLINSTRATEGIIJAT

- juohkit guhkes cealkagiid ovdal go sáddet e-poastta
- deavdit rievtttes dieđuid rievtttes báikkis ohcanskovvá
- čállit vuorroraportta, geahčadit ja fuolahit ahte buot dehálaš dieđut leat mielde
- sirret reklámaalmuhemiid aviissaid doaimmahuslaš ávdnasiin
- struktureret váidaga notáhtaid vuodul
- čállit bargoohcamuša málle vuodul dahje earáid bargoohcamušaid vuodul
- lohkat ja ipmirdit aviisaartihkkala teavstta, gova ja tabealla oktavuoda
- lohkat čoahkkáigeasu ovdal go logat olles fágateavstta
- noteret ja čilget guovddáš doahpagiid fágalaš teavsttain

LOHKAT JA IPMIRDIT

- ipmirdit hadderievdadusaid dieđuid iežat rávdnjebuktinlágideaddjis
- lohkat sáhkavuoruid iešgudetlágan digaštallanforumiin čoavdin dihtii praktihkalaš čuolmma
- Veahkehit mánáidskuvlla máná leavssuiguin
- gávdnat áššáigullelaš dieđuid gálvvu diŋgomis neahttabáikkis
- lohkat dálkasa vejolaš liigeváikkuhusaid birra páhkkamielddusin
- lohkat ja čuovvut sihkkarvuodanjuolggadusa
- lohkat ja dárkkistit bargočoahkkima referáhta
- oahpásnuvvat mirkodieđuide buktagiid birra maid geavahat barggus
- lohkat dieđuid kundariin ja lágideddjiin
- dárkkistit dieđuid intraneahtas mat gusket iežas bargui
- lohkat ja ipmirdit jávohisvuoda julggaštusa
- lohkat relevánta fágateavsttaid ja ipmirdit váldosisdoalu
- lohkat ja geavahit kurssa notáhtaid

ČÁLLIT JA KOMMUNISERET

- váidit vuoigatmeahttun parkerensáhku
- čállit guhkes e-poastta olbmái dahje bargoskihpárii
- čállit referáhta ásodatsearvvi čoahkkimis
- addit mánáidgárdái čálalaš dieđuid iežas máná allergiijaid ja dávddaid birra
- oassálastit digaštallamiin sosiála mediain
- muitalit dehálaš spiehkastagaid birra oahpes spiehkastanskovis
- čállit e-poastta mas ákkastalat dárbbu odđa reaidduide
- dokumenteret dáhpáhusaid iežas barggus
- čálestit deatálaš dieđuid dan botta go telefovnnaš hupmá klieanttain
- ohcat čálgovirgelobi barggus
- čállit notáhtaid čoahkkimis
- čállit čoahkkáigeasu guoskevaš fágateavsttas

Dássi 3

LOHKAN- JA ČÁLLINSTRATEGIIJAT

- čállit stipeandaohcama mas leat mielde buot jearahuvvon dieđut
- logestit jodánit bagadusa geavaheamis gávdnan dihte čovdosa praktihkalaš čuolmmas,
- lohkat dárkkilit mobiillaabonnemeanttaid vai oazžu daid dieđuid maid dárbbša
- ráhkadit oanehis, čilgejuvnon ovdanbuktima guhkes raporttas
- ráhkkanit čállit bargoohcamuša dainna lágiin ahte čohkket ja struktureret momeanttaid
- čohkket dieđuid mánáid neahttageavaheami birra máŋgga gáldus ja dan birra ovdanbuktit váhnenčoahkkimis
- lohkat fágagirjjálašvuoda ja čoahkkáigeassit sisdoalu dárbbuid mielde
- čállit disposišuvnna ja ráhkadit álgoevttohusa čálalaš bargui
- rievdadit čálalaš spiehkastatraportta ruovttoluottadieđuid vuodul

LOHKAT JA IPMIRDIT

- buohtastahttit bálvalusaid iešguđet bájkkuin
- lohkat geavaheaddjieduid neahttagávppi birra vai ipmirda gáhtanáigemeari eavttuid
- ipmirdit ákkastallama mii lea aviisačállošis ja digaštallat dan earáiguin
- lohkat iežas penšuvdnavuogátvuodaid birra
- láigošiehtadusa árvvoštallat ja dárkkistit
- gávdnat čovdosiid váttisvuodaide moalkás geavahanrávvagiin
- lohkat iešguđetlágan čáppagirjjálašvuoda teavsttaid
- árvvoštallat iešguđetlágan viessogávppašeaddjiid fálaldagaid
- lohkat ođđa bargonjuolggadusaid ja čoahkkáigeassit daid kollegaide
- gávdnat relevánta dieđuid fágabláđiin
- lohkat bargočoahkkimiid referántaid ja ipmirdit daid váikkuhusaid
- lohkat ja čuovvut mielde DBS- láchkaásahusaid rievdadusaid birra
- gávdnat ja árvvoštallat dieđuid maid dárbbášat iežat oahppamii
- gulahallat nehtas oahppanvejolašvuodaid ja -vuogátvuodaid birra

ČÁLLIT JA KOMMUNISERET

- oassálastit aktiivvalaččat ja áššálaččat neahtta digaštallanforumiin
- čállit raportta dáhkádušfitnodahkii
- deavdit loatnaohcamuša bájkkui
- čállit buriiid struktuvrralaš bargologgaid
- čállit dárkilis bargogohččumiid kollegaide
- čállit áššebáhpiriid fágasearvvi čoahkkimiidda
- raporteret váttisvuodaid birra mat čuožžilit psyhkalaš bargobirrasiin
- addit ođđa ja konstruktiva máhcahaga go kurssa galgá árvvoštallat
- Čállit váidaga go ii mieđihuvvo mánáidgárdesadji
- Čállit oanehis raportta áiggi deattu vuolde

Njálmmálaš gálggaid oahppomihtut

Mat leat njálmmálaš gálggat?

Buorre njálmmálaš gálggat leat eaktun sáhttit aktiivvalaččat searvat bargoeallimii, servodateallimii ja oahpahussii. Njálmmálaš gálggaid gullá máhttit hupmat, guldalit ja njálmmálaččat gulahallat njuovžilis ja oadjebas vugiin. Dát mearkaša geavahit buot giela váikkuhangaskaomiid iešguđet dilálašvuodaide bargoeallimis ja oahpahusas. Njálmmálaš gálggat leat deaŋalaččat oahppamii, praktihkalaš barguid čoavdimii, dieđuid juohkimii ja dieđuid oazžumii reflekterejuvvon ja kritihkalaš vuogi mielde. Buorre njálmmálaš gálggat eaktudit maiddá ahte olmmoš lea aiddolaš ja riehta hupmat.

Dássiide juohkin

Njálmmálaš gálggaid oahppomihttomearit leat juhkkujuvvon golmma dássái. Dásit čilgejit njálmmálaš gálggaid progrešuvnna geavahit reaidun iešguđege dilálašvuodas.

Dássi 1

Njálmmálaš gálggat 1 dásis mearkaša ahte gulahallan lea álki oahpes oktavuodain. Olmmoš ipmirda váldosisdoalu dieđuin ja rávvagiin, ja geavaha álkes gulahallanstrategijaid.

Dássi 2

Njálmmálaš gálggat 2. dásis mearkaša ahte gulahallá aktiivvalaččat fáttáid birra oahpes oktavuodain main lea beroštupmi. Olmmoš sáhtá áimmahuššat iežas beroštumiid ja dárbbuid árgabeaivvis ja ovdánahttit iežas njálmmálaš gulahallama dárbbuid mielde.

Dássi 3

Njálmmálaš gálggat 3. dásis mearkaša ahte gulahallá njuovžilit ja beaktilit oahpes ja amas oktavuodain. Olmmoš sáhtá aktiivvalaččat searvat oaivillonohallamii almmolaš ja priváhta oktavuodain, ja váldit ovddasvástádusa gulahallamis.

Oahppanulbmilat 1. dássi

Njálmmálaš gálggat 1 dásis. Dás oaivvilduvvo ahte gulahallan lea álki oahpes oktavuodain. Olmmoš ipmirda váldosisdoalu dieđuin ja rávvagiin, ja geavaha álkes gulahallanstrategiijaid.

Gulahallan- ja oahppanstrategiijat

Dán dásis galgá máhttit

- álggahit álkes ságastallama
- Bivdde earáid geardduhit dadjamuša jus it ipmirdan
- sihtat earáid hupmat njoazibut go lea dárbu
- sihtat čilgehusa go juoga lea eahpečielggas
- dovddahit beroštumi ja ipmárdusa ságastallamis, sihke verbálalaččat ja ii verbálalaččat

Guldalit ja vástidit

Dán dásis galgá máhttit

- guldalit ja reageret álkes ságastallamis
- dovdat dábálaš olmmošlašvuoda vugiid iešguđet oktavuodain
- vuostáiváldit ja čuovvulit álkes dieđuid ja gohččumiid
- áddet guovddáš dieđuid álkes válddahallamis
- guldalit ja reageret álkes beaivválaš muitalusaid
- identifiseret dovdduid, oaiviliid ja dárbbuid mat leat álkit albmanahhton, sihke verbála ja ii-verbála gielas

Gulahallan ja kommunikašuvdna

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit dábálaš olmmošlašvuoda vugiid ja dábálaš dearvvahusfrásaid
- addit álkes dieđuid, čilgehusaid ja bagadusaid
- albmanahhtit iežas dárbbuid beaivválaš dilálašvuodain
- Olbmos lea dakkár dadjanvuohki mii unnán heađušta gulahallama
- muitalit iežaset barggu, beaivválaš eallima ja beroštumiid birra
- vástidit ja jearrat álkes gažaldagaid persovnnalaš dilálašvuodaid birra ja fáttáid birra maid dovda bures
- searvat álkes ságastallamiidda iežas árgabeaivvis, barggus ja oahpahusas

Oahppamihttomearri 2. dássi

Njálmmálaš gálggat 2. dásis mearkkaša ahte gulahallá aktiivvalaččat fáttáid birra oahpes oktavuodain main lea beroštupmi. Olmmoš sáhtta áimmahuššat iežas beroštumiid ja dárbbuid árgabeaivvis ja ovdánahttit iežas njálmmálaš gulahallama dárbbuid mielde.

Gulahallan- ja oahppanstrategiijat

Dán dásis galgá máhttit

- álggahit ja doalahit ságastallamiid beaivválaš eallimis
- muhtin muddui heivehit iežas giellageavaheami beaivválaš formálalaš ja eahpeformálalaš diliide
- leat dihtomielalaččat iežaset gulahallanhástalusaid ektui
- heivehit leavttu ja sánuheami vuostáiváldái ja dillái
- geavahit strategiijaid go galgá čilget ja duodaštit oktasaš ipmárdusa
- geavahit iešguđetlágan strategiijaid oahppan dihtii odđa dadjanvugiid, sániid ja doahpagiid

Guldalit ja vástidit

Dán dásis galgá máhttit

- reageret go ii leat ožžon mielde dehálaš dieđuid
- áddet relevánta informašuvnna formálalaš dilálašvuodain
- oažžut fárrui dieđuid persovnnalaš beroštumiin áigequovdilis gulahallankanálain
- guldalit aktiivvalaččat háhkan dihtii dieđuid mat leat persovnnalaččat miellagiddevaččat
- guldalit aktiivvalaččat háhkan dihtii dieđuid čoavdin dihtii čuolmma
- heivehit guldaleami ja máhcahansignálaid dilálašvuhtii
- ipmirdit iešguđetlágan giella- ja suopmanvariánttaid

Gulahallan ja kommunikašuvdna

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit guovddáš fágasániid iežas árgabeaivvis
- albmanahttit ja ákkastallat iežas oaiviliid ja árvvusatnit earáid oaiviliid
- albmanahttit iežas jurdagiid, dovdduid ja dárbbuid
- addit instrukšuvnnaid ja čilgehusaid guoskevaš bargguide
- čoavdit daid váttisvuodaid ja boasttuáddejumiid mat čuožžilit gulahallamis
- šiehtadit ja digaštallat geavatlaš bargguid čielga ja dárkilis vugiin
- albmanahttit oaiviliiddiset áigequovdilis fáttáid birra
- čuovvut formálalaš ja eahpeformálalaš ságastallandilálašvuodaid iežas árgabeaivvis
- váldit sáni ja fuolahit ahte earát buktet sániid ságastallamiin ja digaštallamiin

Oahppamihttomearri 3. dásis

Njálmálaš gálggat 3. dásis mearkkaša ahte gulahallá njuovžilit ja beaktilit oahpes ja amas oktavuodain. Olmmoš sáhtá aktiivvalaččat searvat oaivillonohallamii almmolaš ja priváhta oktavuodain, ja váldit ovddasvástádusa gulahallamis.

Gulahallan- ja oahppanstrategiijat

Dán dásis galgá máhttit

- oahppat odđa fágadoahpagiid ja geavahit daid odđa dilálašvuodain
- geavahit iešguđetlágan oahppanstrategiijaid mat leat heivehuvvon ulbmilii ja dilálašvuhtii
- heivehit ja áddet ii vearbaálalaš signálaid geavaheami gulahallamis
- heivehit iežas giellageavaheami iešguđetlágan formálalaš ja eahpeformálalaš diliide
- heivehit gulahallanstrategiija vuostáiváldái, ulbmilii ja oktavuhtii

Guldalit ja vástidit

Dán dásis galgá máhttit

- Ipmirdit eahpenjulges oaiviliid, vuordámušaid ja miellaguottuid
- Ipmirdit ja meannudit kritihkalaččat daid dieđuid mat bohtet iešguđet arenain servodagas
- vuostáiváldit ja reageret positiivvalaš ja negatiivvalaš máhcahemiide konstruktiivvalaš vugiin
- guldalit ja vástidit dávgasit vugiin formálalaš ja eahpeformálalaš dilálašvuodain

Hupmat ja kommunikašuvdna

Dán dásis galgá máhttit

- buktit relevánta dieđuid ja jodihit digaštallamiid ovddosguvlui
- gaskkalduhttit ja rievdadit ságastallanfáttá heivvolaš vugiin
- addit buriid ja negatiiva máhcahemiid earáide konstruktiiva vuogi mielde
- ákkastallat iežas oaiviliid formálalaš oktavuodain
- gaskkustit máhggabealat dieđuid ulbmillaš vuogi mielde
- čadahit ráhkkanahtton ovdanbuktimiid
- smiehttat movt giella sáhtá albmanahttit ja dahkat miellaguottuid ovttaskas olbmuide ja joavkkuide
- jodihit ja čujuhit čoahkkimiidda ja digaštallamiidda

Njálmmálaš gálggat árgabeaivvis

Njálmmálaš gálggat sáhttet boahtit oidnosii rávisolbmo árgabeaivvis iešgudetlágan vugiiguin bargoeallimis ja servodateallimis. Ovdamearkkat vuolábealde eai leat ollislaččat ja eai áddejuvvo bákkolažžan dahje ráddjejeaddjin. Oahpahusdilis dat berre heivehuvvot ja dievasmahttot eará ovdamearkkaiguin ja dilálašvuodaiguin mat leat relevánttat oasseváldiide.

Dássi 1

Guldalit ja vástidit

- dohkkehit diibmošiehtadusaid doavttirkontuvrras
- ipmirdit ja čuovvut álkes geaidnočilgehusa
- ipmirdit álkes dálkkasgeavaheami čilgehusa apotehkas
- ipmirdit mánáid oahpaheaddji dieđu mátkebeaivvi birra skuvllas
- čuovvut álkes bargoneavvu
- ipmirdit ja reageret go bargoustit bivdá veahki čoavdit bargobihtá
- ipmirdit váldočuoggáid álkes ságastallamis bottuin
- Ipmirdit muhtin dieđu iežat birra
- vuostáiváldit álkes dieđu iežas jodiheaddjis odda bargguid birra
- ipmirdit dieđuid boahttevaš kursabeaivvi birra
- Muhtin muddui ipmirdit eará kursaoasseváldit buvttu oahppandilis
- ipmirdit iditčoahkkima váldosisdoalu
- ipmirdit bagadusaid iežaset bargguid birra
- ipmirdit go addojuvvojit dieđut iežas máná birra váhnenčoahkkimis
- ipmirdit rádio ja tv oddasiid váldosisdoalu

Gulahallan ja kommunikašuvdna

- álggahit ságastallama ránnjáin
- Ságastallat olbmuiguin geaid dovdat árgabeaivválaš diliid birra
- jearrat veahki mannat busses olggos rievtttes bisánanbáikkis
- Addit dieđu go ii sáhte boahtit bargui telefonna bokte
- Čilge oanehaččat bargovuoru dehálaš dáhpáhusaid
- Bagadit bargoskihpára bargguid birra maid dovdá bures
- gaskkustit álkes dieđuid mat gullet bargui
- Álggahit ságastallama bargoskihpáriiguin bottuin
- bivdit veahki čoavdit bargobihtá
- váldit sáni beaiveborranságastallamis
- oassálastit ságastallamis eará kursaoasseváldin oktasaš vásáhusaid birra
- muitalit iežas birra bargoustibiidda
- Geiget muhtun skeaŋkka ja dadjat moadde sáni
- Diŋgot ja gaskkalduhttit båtne doavttirdiimmu
- Čilget movt ráhkadat ovttá álkes borramuša

Dássi 2

Guldalit ja vástidit

- ipmirdit tv-reportáša váldosisdoalu
- áddet njálmmálaš gálvvu válddahusa
- Dovdat suohtasvuoda go ságastallá bargoskihpáriin
- Áddet njálmmálaš rávvagiid elektriikalaš artihkkala geavaheamis
- oažžut mielde dieđuid bargiidčoahkkimiin main lea mearkkašupmi iežas bargui
- áddet ja gaskkustit mávssolaš dieđuid váhnenčoahkkimiin
- guldalit ja reageret aktiivvalaččat ságastallamis bargoskihpáriiguin bottuin
- ipmirdit ovdanbuktima váldosisdoalu mii lea buollinsuodjalusa birra
- oažžut dieđuid dearvvašvuodadatkama ráhkkanearami birra
- Ipmirdit gohččumiid telefonna bokte
- guldalit lohkojuvvon fágateavsttaid
- leat mielde guldaleamen go earát válddahallet iežaset eallindili

Gulahallan ja kommunikašuvdna

- Dovdahit vuorjašumi iežas dearvvašvuoda dihte ságastaladettiin dearvvašvuodabargiiguin
- mitalit somás fearániid
- hupmat bargiidovdasvástideddjiin barggus vai ožžot dieđuid buohccándieđuid birra
- váidalit gálvvu gávppis
- čilget bargoskihpárii geas lea heajos dárogielmáhttu movt mašiidna doaimma
- šiehtadit huksejeddjiin dárbbalaš divodeami ásodagas
- heivehit iežas giellageavaheami go ságastallá kundariiguin
- riŋget bargoadiide ja jearrat almmuhuvvon virggiid birra
- Čilget iežat bargguid sadjásažžii
- Diŋgot gálvvuid telefonna badjel
- čilget masa dárbbasa oahpahusa, go ságastallá iežas jodiheddjiin
- searvat digaštallamiidda fágasearvvi čoahkkimiin
- vuodustit vuollegašvuodain manne ii leat ovtta oaivilis mearrádusain
- geavahit kárta ja čilget luotta
- Mitalit iežat sávaldagaid ja dárbbuid bargiidságastallamis
- Čilget spiehkasteami barggus ja evttohit doaimmaid maiguin buoridit
- doallat ráhkkanahhton sáhkavuoru bargiidčoahkkimis
- šállošit nubái vearrivuoda maid ieš lea dahkan
- sihtat bargoskihpára gearduhit bargogohččosa vai sihkarastá ahte lea áddejuvvon

Dássi 3

Guldalit ja vástidit

- čuovvut politihkalaš digaštallamiid iešguđetlágan gulahallankanálain
- ipmirdit mohkkás dieđuid telefonna badjel almmolaš etáhtain
- guldalit kritihkalaččat telefonvuovdi ja jearrat čuovvolangažaldagaid
- refereret čoahkkimis ja árvoštallat makkár dieđut leat relevánttat referáhttii
- áddet fágalaš ovdanbuktimiid bargooktavuodas
- čuovvut ja áddet mohkkás bargogohččumiid
- Áddet ja reageret ironijai ságastallamiin bargoskihpáriiguin
- Čuovvolit ovdanbuktimiid fágaoahpahusas almmá erenoamáš heiveheami haga
- vásihit eahpenjulges cuiggodeami iežaset barggus
- áddet ja muitit odđa fágadoahpajiid maid oahpasmahtá kursain
- váldit vuostá negatiiva kommeanttaid ámmátlaš vuogi mielde

Gulahallan ja kommunikašuvdna

- jodihit valáštallansearvvi jahkečoahkkimiid
- ovddidit iežaset beroštumiid ásodatsearvvi čoahkkimiin
- váldit oktavuoda almmolaš kantuvrrain iskan dihte vuoigatvuodaid
- čoahkkáigeassit ságastallamiid bargiidčoahkkimis
- hupmat áššemeannudeddjiin ja ákkastallat oažžut veahkkeneavvuid
- addit posiitiiva ja negatiiva máhcahaga mánáid oahpaheddjiide
- refereret fágasearvvi čoahkkimiin
- ovdanbuktit fágalaš áššiid bargosajis bargoustibiidda
- šiehtadit iežaset bargoáiggi ja bálkká
- Čoavdit riidduid bajimuččain
- oahpahit bargoustibiid odđa dihtorraidduid geavaheamis
- árvvusatnit earáid oaiviliid politihkalaš digaštallamiin
- Doallat ráhkkanahhton sártni doaluin
- oassálastit ságastallamis biebmama birra ja geavahit relevánta fágasániid
- diedihit rutiinna rihkkuma birra
- jodihit prošeaktabarggu

Rehkenastima oahppomihtut

Mat leat vuoddomáhtut rehkenastimis ?

Máhttit rehkenastit lea gáibádus jus galgá sáhttit aktiivvalaččat searvat bargoeallimii, servodateallimii ja oahpahussii. Vuodдохkenastinmáhttu máksá ahte olmmoš ádde ja lea oadjebas iežas matematihkalaš árvvoštallamiid máŋgga oktavuodas. Dat mearkkaša ahte ferte leat oadjebas makkár rehkenastinmálliid ja mo daid galgá geavahit iešgudet dilálašvuodain, sihke barggus, servodateallimis ja oahpahusas. Buriin rehkenastingálggain lea sáhka čoavdit bargobihtáid ja árvvoštallat vástádusaid mearkkašumi duohta dilálašvuodain. Buriin rehkenastingálggain gáibiduvvo maiddá ahte olmmoš árvvoštallá dárkilit.

Juohkin dásiide

Rehkenastima oahppomihttomearit leat juhkkovuvvon golmma dássái. Dásit čilgejit progreshuvna rehkenastima geavaheamis reaidun iešgudege dilálašvuodas.

Dássi 1

Máhttit rehkenastit vuodдохgálgan 1. dásis mearkkaša ahte máhtta áddet álkes matematihkalaš dieđuid árgabeaivvis ja máhtta geavahit álkes rehkenastimiid oahpes oktavuodain sihke veahkkeneavvuiguin ja daid haga.

Dássi 2

Máhttit rehkenastit vuodдохgálgan 2. dásis mearkkaša ahte aktiivvalaččat váldá vuhtii matematihkalaš dieđuid, giedahallá daid ja geavaha rehkenastima iešgudet oktavuodain.

Dássi 3

Máhttit rehkenastit vuodдохgálgan 3. dásis mearkkaša ahte dovdá ja geavaha matematihkalaš informašuvna. Ovttaskas galgá geavahit iežas máhtolašvuoda iežas árvvoštallamii, ja máhttit gulahallat ja ovdanbuktit matematihkalaš dieđuid iešgudet oktavuodain.

Oahppamihttomearri 1. dás

Logut

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit olles loguid sadjevuogádaga
- geavahit álkes addišuvnna ja subtrakšuvnna oahpes oktavuodain
- geavahit earjkilis proseanttaid nugo 25%, 50%, 75%, 100%, desimálaloguid nugo 0,25, 0,5, 1,5 ja cuovkkaid nugo $1/4$, $1/3$ ja 1–2
- geavahit rehkenastinvugiid main leat álkes logut ja árvvoštallat vástádusaid
- lohkat ja buhtastahttit loguid
- geavahit lohkolinnjá meroštallamis ja čájehit lohkosturrodaga
- duppalastit ja juohkit ollesloguid
- hálddašit earjkilis bargguid kalkulátoriin
- deavdit dieđuid gárvves rehkenastinárkii

MIHTIDEAPMI JA GEOMETRIIJA

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit guhkkodaga, areála, voluma, deattu, temperatuvrra, áiggi ja čiega vuoddoovttadagaid konkreta dilálašvuodain
- dovdat ja čilget iešvuodaid ovttageardánis guovtte- ja golmmadimensjunállat geometralaš govvosiin
- geavahit heivvolaš mihtidanreaidduid iešgudet dilálašvuodain
- lohkat álkes tabeallaid, geavahanrávvagiid ja kárttaid
- iskat bohtosiid ja árvvoštallat goluid nubbi nuppi ektui

STATISTIHKA

Dán dásis galgá máhttit

- čohkket, sirret, čállit ja govvidit dieđuid tabeallaiguin ja stoalpodigrámmain, ja kommenteret govaid
- lohkat ja áddet álkes diagrámmaid
- ráhkadit álkes diagrámmaid rehkenastinárkkain

Oahppamihttomearri 2. dás

Logut

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit addišuvnna, subtrakšuvnna, multiplikašuvnna ja juohkima vuoddonjuolggadusaid olles loguiguin, desimálaloguiguin ja ovttageardánis cuovkkaiguin
- geavahit unna multiplikašuvdnatabeallaža ja čadahit multiplikašuvnna ja juohkima geavatlaš dilálašvuodain
- gearduhit ja juohkit 10 ja 100:in
- Geavahit desimálaloguid sadjevuogádaga
- buhtastahttit álkes cuovkkaid sturrodagaid
- buhtastahttit desimálalogu sturrodaga
- čilget cuovkkaid, proseanttaid ja desimálaloguid oktavuoda
- Geavahit almmolaš rehkenastima go rehkenastá oaivvis
- rehkenastit earjkilis proseanttaid
- geavahit jorbadanjuolggadusaid
- dahkat álkes rehkenastimiid rehkenastinárkkain

MIHTIDEAPMI JA GEOMETRIIJA

Dán dásis galgá máhttit

- álkit rehkenastit ovttadagaid guhkkodaga, areála, voluma, deattu ja áiggi ektui
- mihtidit ja meroštallat ovttageardánis geometralaš govvosiid birramihtu ja areála
- máhttit čilget matematihkalaš čuolmmaid tevnnegiiguin ja ovdamearkkaiguin
- árvvoštallat ja gávdnat praktihkalaš čovdosiid konkrehta čuolmmaide ja geavahit dieduid geavahanbagadusas dahje bargosárggus
- Nanne ollislaš meroštallama bohtosiid
- geavahit mihttolávva
- lohkat koordináhttavuogádagas
- rehkenastit leavttuin ja rehkenastit ruovttuid gaskka

STATISTIHKA

Dán dásis galgá máhttit

- lohkat ja dulkot tabeallaid, diagrámmaid ja gráfaid
- Rehkenastit ovtta lohkomateriála gaskameari
- systematiseret ja ovdanbuktit lohkomateriála veahkkeneavvuiguin

Oahppamihttomearri 3. dásis**LOGUT**

Dán dásis galgá máhttit

- rehkenastit positiiva ja negatiiva olles loguiguin, desimálogoiguin, cuovkkaiguin, proseanttain ja promillain
- dovdat ja geavahit doahpagiid proseantačuoggát, proseantafáktor ja promilla praktihkalaš oktavuodain
- meroštallat kredihttakoartta geavaheami, dietnasa, loana ja seastima.
- geavahit rehkenastinárkka dárkkistit bušeahta rehketoalu ektui ja meroštallat iežas geavaheami
- guorahallat ja árvvoštallat iešguđetlágan loanaid ja seastimiid

MIHTIDEAPMI JA GEOMETRIIJA

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit álkes formeliid go meroštallá sturrodagaid nugo birrasa, areála ja voluma
- buohtastahttit bohtosiid, ja dahkat ulbmillaš válljemiid
- geavahit gaskavuohta rehkenastima geavatlaš dilálašvuodain
- geavahit iešguđetlágan mihtidanreaidduid geavatlaš dilálašvuodain ja árvvoštallat mihtidanvugiid, dárkilvuoda ja mihtidanneahpesihkarvuoda

STATISTIHKA

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit jáhkehahttivuodarehkenastima
- dulkot ja árvvoštallat lohkomateriála gaskameari
- árvvoštallat statistihkalaš materiála kritihkalaččat ja iešheanaláččat

Rehkenastin árgabeaivvis

Rehkenastingálga sáhtta bohtit oidnosii ollesolbmo árgabeaivvis sihke bargoeallimis, priváhta eallimis ja oahpahusas. Dás vuolábeale ovdamearkkat leat dárkkuhuvvon aiddo dakkárin go omd. Dat eai leat ollislaččat ja daid ii galgga áddet geatnegahttin dahje ráddjen. Oahpahusdilis dat berre heivehuvvot ja dievasmahttot eará ovdamearkkaiguin ja dilálašvuodaiguin mat leat relevánttat oasseváldiide.

Dássi 1

Logut

- dulkot ja dárkkistit rehkegiid
- ipmirdit gálvvuid hattit
- gávdnat ja buohtastahttit guovtti gálvvu kilohatti
- árvvoštallat musea- dahje dáhpáhusguovddáža galledangoluid
- áddet álkes bargoplánaid
- Lohkkat iežat bálkábáhpira
- lohkat ja gávdnat dieđuid haddelisttuin
- geavahit kalkuláhtora bidjat oktii stuora loguid
- lohkat soahpamušaid kaleandaris
- duppalastet álkes borramušbagadusa
- gálvvu ođđa haddi mii lea vuoliduvvon 50%:in
- lohkat álkes oktasašjohtolaga ruvttotabealla

MIHTIDEAPMI JA GEOMETRIIJA

- dáláš temperatuvrra lohkat
- vihkkedallat, mihtidit ja lohkat álkes borramušráhkadeamis
- lohkat deahkkadeatta
- árvvoštallat ahte leat go doarvái ávdnasat maid sáhttá geavahit ovttá álkes bagadusas
- árvvoštallat leatgo doarvái materiálat vieso divodeapmái
- lohkat ja ipmirdit mearriduvvon hivvodagaid gálvočilgehusas
- lohkat mihtidanreaidduid maid geavaha barggus
- mihtidit rivttes viñkiliid huksen ja ráhkadusdoaimmas

STATISTIHKA

- Lohkat biergasiid beaktillis vugiin
- doahttalit njuolggadusaid ja geavahit strategijaid nu ahte sáhttá speallat yatzy
- doallat bearráigeahču spábbačiekčanjoavkku ávdnasiin
- áddet ovttageardánis diagrámmaid artihkkalis
- Lohkkat jahkásaš gávpejođu bajilgova
- lohkat sisa bohtán ja loahppa gálvvuid
- lohkat ja dárkkistit gálvovuorkká
- deavdit bargoáigeskovi
- deavdit diñgonlisttuid

Dássi 2

Logut

- buohtastahttit máñggalágan hattiid mátkkiin
- meroštallat man guhká ádjána plánet kinomátkki
- ráhkadit rehketoaluid gávnnahan dihtii maid gávppis galgá máksit
- deavdit rievttis dieđuid ovttá rehkega ovddas neahttabáñkkus
- rehkenastit fáldadhatti mas biehttaleapmi lea addojuvvon proseantan
- Ipmirdit bálkádiedáhusa
- buohtastahttit hattiid go diñgot gálvvuid neahtas
- duppalastit ja beallidit biepmobagadusa
- Máhttit geavahit kalkuláhtora rehkenastit proseanttain
- ráhkadit álkes bušeahta rehkenastinárkii

MIHTIDEAPMI JA GEOMETRIIJA

- meroštallat gaskkaid tuvragárttas
- Dahkat visogova das man ollu ruskkat galget dolvojuvvot ruskabáikkiide
- árvvoštallat mála ja ávdnasiid hivvodaga go divodit lanja
- plánet mátkki mas eanet gulahallangaskaoamit geavahuvvojit
- árvvoštallat friddja alimusdási šalddi vuolde dahje tuneallain, vuojániid allodaga ektui
- Áddet bargotevnnega ja čadahit dárbbášlaš mihtidemiid duohtavuodas
- rehkenastit gaskamearálaš leavttu go dovdá áiggi

STATISTIHKA

- Dulkot allodat- ja deaddogevlliid mánáide
- dulkot ja árvvoštallat diagrámmaid artihkkaliin ja almmuhusain
- dulkot diagrátma mii čájeha fitnodaga buvttadanloguid
- ipmirdit jávkanstatistihka
- ráhkadit ja ovdanbuktit diagrátma rehkenastinárkkas čohkkejuvvon loguid vuodul

Dássi 1**LOGUT**

- välljet mobiilaabonnemeantta iežas geavahusa vuodul
- árvvoštallat iešgudet mátkkoštangoluid oppalaččat guhtet guimmiideaset ektui
- rehkenastit galle proseantta gálvu lea njeidojuvvon
- rehkenastit vahkkobálkká diibmobálkkás dahje mánobálkká jahkebálkkás
- dahkat gollomeroštusa stuorra gávppašumiid oktavuodas
- geavahit kalkuláhtora rehkenastit cuovkkaiguin ja desimálogoiguin
- geavahit proseantafáktora álbmotlassáneami meroštallamis áiggi badjel
- geavahit rehkenastinárkka ráhkadit mánnosaš dálloallobušehta ja dárkkistit rehketdoalu

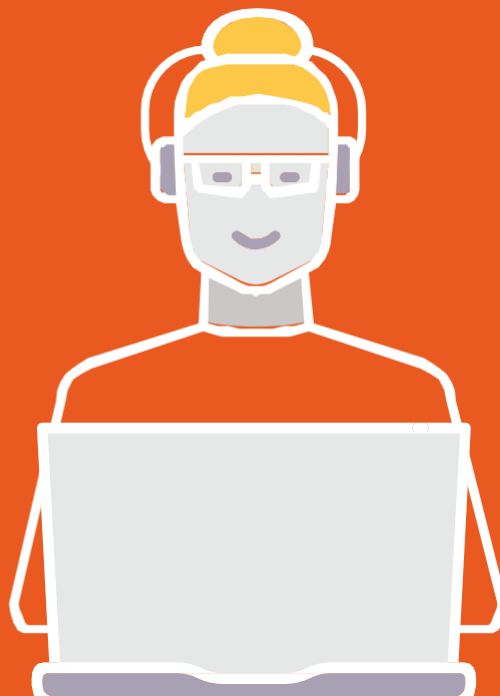
MIHTIDEAPMI JA GEOMETRIIJA

- árvvoštallat biebmóávdnasiid ja energiija hivvodaga borramušas
- heivehit borramušráhkadusa meari mielede
- geavahit gorreloguid bassanávdnasiid seaguhit
- rehkenastit materiálageavaheami ja goluid ođasmahttima oktavuodas
- koordináhttavuogádaga geavahit ja gávdnat gaskkaid tuvragárttas
- ráhkadit bargoevttohusa mihttoláva geavahemiin

STATISTIHKA

- dulkot ja árvvoštallat almmolaš dieđuid ovdamearkka dihte dearvvašvuoda, bargguhisvuoda, rihkolašvuoda ja skuvlla birra
- árvvoštallat lea go bálvalusa haddi badjel dahje vuollel gaskamearálaš hatti
- árvvoštallat loanaid ruovttoluotta máksima loatnaáiggi ja reantomeari vuodul ja geavahit gárvves tabeallaid
- meroštallat gálvvuid oastima gálvohivvodaga ja gálvojođu vuodul
- bidjat loguid raportii mas vuodđun leat fitnodaga buvttadanlogut
- Ipmárdus dálkediedáhusa jáhkehahttivuodas

Digitála gálggaid oahppomihtut

Mat leat digitála gálggat?

Digitála gálggat leat odne eaktun sáhttit aktiivvalaččat searvat bargoeallimii, servodateallimii ja oahpahussii. Digitála vuoddogálggaid hálddašeapmi mearkkaša máhttit geavahit digitála reaidduid ja neavvuid ulbmillaččat ja dohkálaččat. Digitála gálggat mearkkaša maiddái ovdánahttit digitála árvvoštallanfámu dainna lágiin ahte háhkat máhtu ja buriid strategijaid neahttageavaheami várás. Digitála reaidduid ja bálvalusaid geavaheapmi mearkkaša čoavdit geavtlaš barggaid, gávdat dieđuid ja gulahallat. Digitála gálggat váikkuhit maiddái oahppanvuohká, iežamet vuohká lohkat, čállit, rehenastit ja njálmmálaččat ovdanbuktit.

Juohkin dásiin

Digitála gálggaid oahppomihttomearit leat juhkkovuvvon golmma dássái. Dásit čilgejit digitála gálggaid progresuvnna geavahit reaidun iešgudetlágan dilálašvuodain.

Dássi 1

Digitála gálggat 1. dásis mearkkaša ahte giedahallá digitála informašuvnna go lea dárbbášlaš, Dovdá álkes neahttanjuolggadusaid. ja dábálemos behtolašvuoda geahččaleamit. Máhttit geavahit digitála reaidduid álkit sosiála oktavuodain. Dárbbáša oahpahusa váldit atnui odđa reaidduid dahje bálvalusaid. Mis lea álgodásis ipmárdus das mas digitála máilbmi lea.

Dássi 2

Digitála gálggat 2. dásis mearkkaša ahte gártá aktiivvalaččat váldit vuhtii digitála informašuvnna ja máhttit geavahit informašuvnna odđa oktavuodain ja diliin. Digitála reaidut ja bálvalusat leat oahppásat ja geavahuvvojit. Lea eambbo dihtomielalašvuota neahttavieru ja digitála árvvoštallannávccaid ektui. Atnit go seammalágan gulahallanreaidduid ja bálvalusaid barggus ja astoáiggis. Bisuha prográmmagálvvuid ja áppaid odasmahttojuvvon vai sihkarastá iežas geavahusa. Ipmirdit ja oassálastit digitála servodahkii eanet ja eanet.

Dássi 3

Digitála gálggat 3. dásis mearkkaša ahte olmmoš lea mánggabealat digitála reaidduid ja bálvalusaid reflekterejuvvon geavaheadji. Aktiivvalaččat geavahit digitála bálvalusaid heivehuvvon diliin ja ulbmilii ja aktiivvalaččat geavahit daid lea lunddolaš oassi eanaš diliin beaivválaš eallimis. Heiveha odđa geavahansurggiide jođánit ja lea dihtomielalaš ja smiehttalas geavaheadji. Lea dorvvoláš geavaheadji iešgudetlágan áppaide sihke barggus ja astoáiggis. Cuovvu mielde digitála máilmmi ovdáneamis ja vállje ieš makkár reaidut ja bálvalusat heivejit buoremusat dán dilálašvuhtii. Lea ipmárdus digitála servodahkii searvama ovdamuniin ja heajut beliin.

Oahppamihttomearri 1. dás

GEAVAHIT IKT-OVTTADAGAI JA ÁPPAI

Dán dásis galgá máhttit

- dovdat ja geavahit lavttačovdosiid (govažiid, boaluid)
- čuovvut ávžžuhuvvon rutiinnaid biergasiid ja bálvalusaid dorvvolaš geavaheami várás
- čuovvut ergonomiija rávvagiid digitála reaidduid geavahettiin
- váldit atnui álkes digitála reaidduid, bálvalusaid ja applikašuvnnaid bagadallama vuodul
- diŋgot gálvvuid dahje bálvalusaid neahas
- geavahit iešguđetlágan vuodđovuogádaga ovttasbargui ja gulahallamii

Ohcat ja juogadit digitála informašuvnna

Dán dásis galgá máhttit

- geavahit iešguđetlágan diehtogálduid dárbbu mielde
- viežžat relevánta dieđuid oahpes digitála gáldus
- viežžat dieđuid iešguđet gálduin vai sihkkarastá doallevašvuoda
- gulahallat digitálalaččat ovttain dahje eanet geavaheddjiiguin
- dovdat ja geavahit álkes njuolggadusaid gáldokritihka birra ja ahte sis lea máhttu dahkkivuoigatvuodaid birra
- Dovdat ahte dieđu sáhtá leat dahkkon goanstajirpmiin
- geavahit sullasaš bálvalusaid odasmahttit ja gávdnat persovnnalaš dieđuid

Buvttadeamen ja ovdanbuktimin digitála informašuvnna

Dán dásis galgá máhttit

- čállit ja divvut dieđuid vai oažžu digitála bálvalusaid
- bidjat govaid ja teavstta geavahettiin iešguđetlágan neahttabálvalusaid
- geavahit teakstameannudanreaidduid
- geavahit rehkenastinárkka álkimus vuogi mielde
- geavahit ovdanbuktinreaidduid álkimus dásis
- almmuhit čállosiid sosiála mediain dahje neahttasiiduin

Oahppamihttomearri 3. dás

GEAVAHIT IKT-OVTTADAGAI JA ÁPPAI

Dán dásis galgá máhttit

- Váldit atnui odđa digitála reaidduid ja bálvalusaid ieš
- čuovo ávžžuhuvvon rutiinnaid vai dieđut vurkejuvvojit
- áddet ja áimmahuššat iežas sihkkarvuoda dainna lágiin ahte geavahit dan oadjebasat ja erenoamážit deattuhit persovdnasuodjalusa ja dieđuid sihkkarvuoda
- máhttit molsut dábálemos reaidduid ja bálvalusaid gaskka iešguđet dilálašvuodain
- geavahit sosiála mediaid oadjebas vugiin
- geavaha rávdnjenbálvalusaid iešguđet dilálašvuodain dárbbu mielde

Ohcat ja juogadit digitála informašuvnna

Dán dásis galgá máhttit

- välljet ja geavahit heivvolaš diehtogálduid, ja vuhtiiváldit dahkkivuoigatvuoda
- geavahit IKT ohcat, gávdnat ja geavahit dieđuid
- árvvoštallat dieđuid digitála gálduin, mas earenoamážit deattuhit gáldokritihka
- dovdat ja geavahit neahttaávdnasiid njuolggadusaid go almmuhuvvojit internehttii

Buvttadeamen ja ovdanbuktimin digitála informašuvnna

Dán dásis galgá máhttit

- buvttadit digitála teavsttaid, divvut boasttuvuođaid ja bidjat digitála osiid sisa dárbbu mielde
- čállit, formateret ja redigeret dieđuid dihto ulbmilii
- ovdanbuktit dieđuid dihto ulbmiljovkui ja váldit etihkalaš deasttaid
- geavahit ja buvttadit rehkenastinmodeallaid ovdanbuktimis meroštallamiid
- gávdnat ja geavahit ovdanbuktinreaidduid main lea multimedialaš sisdoallu
- geavaha aktiivvalaččat digitála bálvalusaid ovdanbuktit iežas oaiviliid ja oassálastit aktiivvalaččat servodateallimii

Oahppamihttomearri 3. dásis**GEAVAHIT IKT-OVTTADAGAI JA ÁPPAI**

Dán dásis galgá máhttit

- válljet, geavahit ja ávkkástallat iešgudet digitála reaidduid
- čuovvut ávžžuhuvvon sihkkaris geavaheami rutiinnaid ja hálddašit vurkejuvvon dieđuid beaktiit
- váldit atnui ođđa digitála bálvalusaid ieš
- viežžat ođđa áppaid dárbbu mielde, mat leat čadnon iešgudetlágan dilálašvuodaide
- aktiivvalaččat válljet digitála čovdosiid go dat leat ulbmillaččat
- geavahit digitála bálvalusaid oastit ja vuovdit bálvalusaid ja gálvvuid dárbbu mielde

Ohcat ja juogadit digitála informašuvnna

Dán dásis galgá máhttit

- válljet ja geavahit iešgudetlágan diehtogálduid bargguid oktavuodas ja árvvoštallat man relevánta sisdoallu lea
- ohcat, válljet ja registreret dieđuid IKT-vuđot gálduin, ja árvvoštallat sisdoalu
- leat dihtomielalaš iežas digitála ávdnasiid vejolaš ođđasis geavaheapmái
- leat dihtomielalaččat sihkarvuhtii ja vuoigatvuodaide almmuhemiid oktavuodas internehttii
- gulahallat digitálalaččat ovttasbargoguimmiiguin ja bargoustibiiguin
- hálddašit iešgudetlágan digitála gulahallankanálaid iešgudetlágan bargguid várás
- dovdat bures boasttodieđuid muitaleami vugiid ja mearkkaid

Buvttadeamen ja ovdanbuktimin digitála informašuvnna

Dán dásis galgá máhttit

- bidjat sisa, organiseret, ovddidit, formateret ja čatnat oktii dieđuid mat heivejit sisdollui ja ulbmilii
- hálddašit iešgudetlágan teakstareaidduid digitála informašuvnna buvttadeapmái, vurdemii ja systematiseremii
- árvvoštallat ja geavahit iešgudetlágan vugiid organiseret ja ovdanbuktit dieđuid mat leat heivehuvvon dillái ja vuostáiváldái
- buvttadit ja geavahit ovdanbuktimiid main lea multimedialaš sisdoallu
- geavahit iešgudetlágan digitála reaidduid olahan dihtii dihto ulbmiljoavkkuid heivehuvvon ulbmiliidda
- geavahit iešgudetlágan gulahallanbálvalusaid heivehuvvon dilálašvuhtii

Digitála gálggat árgabeaivvis

Digitála gálggat sáhttet boahit oidnosii ollesolbmuid árgabeaivvis iešgudet ládje iešgudetlágan dilálašvuodain. Ovdamearkkat leat dárkkuhuvvon aiddo dakkárin go omd. Dat eai leat ollislaččat ja daid ii galgga áddet geatnegahttin dahje ráddjen. Oahpahusdilis dat berre heivehuvvot ja dievasmahttot eará ovdamearkkaiguin ja dilálašvuodaiguin mat leat relevánttat oasseváldiide.

Dássi 1

GEAVAHIT IKT-OVTTADAGAI JA ÁPPAI

- dulkot dieđuid šearpmas govažiid hámis ja geavahit guoskkahanšearpmaid
- rahpat prográmmaid ja áppaid dihtoris ja jierbmetelefovnnas
- geavahit pin-koda ja beassansáni oadjebas vugiin jierbmetelefovnnas ja PC:s
- vuostáiváldit ja sáddet dieđuid
- geavahit digitála reaidduid bargoreaidun álkes bargamušain
- namuhit ja vurket dokumeantta máhppi
- gávdnat ja rahpat dokumeanttaid
- rievdadit álkes heivehusaid nu mo jiena, fontasturrodaga dárbbu mielde
- čuovvut álkes bagadusaid oahpahasprográmmain
- geavahit máksinterminálaid dárbbu mielde bilehtaid oastima várás

Ohcat ja juogadit digitála informašuvnna

- gávdnat dieđuid neahtas ohcanmohtora bokte
- välljet buriid ohcansániid ja árvvoštallat leat go dieđut ávkkálaččat
- geavahit almmolaš bálvalusaid interneahtas
- sáddet, vuostáiváldit ja lohkat e-poasttaid mildosiiguin
- geavahit álkes digitála vuorkáaddoáimmiid
- gávdnat kurssaid ja oahppofálaldagaid neahtas
- välljet relevánta gálduid barggu vuodul
- ohcat ja gávdnat olbmuid sosiála mediain, ja almmuhit čállosiid
- eastadit sávakeahtes máidnosiid ja telefodnavuovdaleaddjit
- oastit gálvvuid ja bálvalusaid interneahtas oadjebas vuogi mielde

Buvttadeamen ja ovdanbuktimin digitála informašuvnna

- dovdat neahttaetihka njuolggadusaid go bidjá čállosiid sierranas bálvalusaide interneahtas
- ráhkadit sierra profiilla sosiála fierpmádagas
- geavahit álkes ovdanbuktinreaidduid
- geavahit álkes funkšuvnnaid rehkenastinárkkain
- deavdit ja doaimmahit dieđuid iešgudetlágan skoviin
- vástidit e-poastta bokte oahpaheddjiid dahje kollegaid fágalaš gažaldagaide
- ráhkadit álkes ovdanbuktimiid ja bidjat sisa govaid ja teavsta
- geavahit álkes strategijaid gáldokritihkkii

Dássi 2

GEAVAHIT IKT-OVTTADAGAI JA ÁPPAI

- geavahit iešgudetlágan mobiilamáksinbálvalusaid sihkarit ja dárbbu mielde
- mátkkiid diŋgot ja rievdadit
- doallat ortnega ođđa dokumeantaveršuvnnain
- ráhkadit máhpaid ja vuollemáhpaid sihkaris vorkema ja ohcama várás
- atnit veahkkefunkšuvnna gávdnat dieđuid go čuožžilit vättisvuodat
- čájehit listu maŋemuš geavahuvvon fiillain
- sajáiduhttit ja heaittihit prográmmaid ja áppaid dihtorii ja jierbmetelefovdnii
- geavahit iešgudetlágan doaimmaid mátketelefovnnas vai sáhtta sirdit dieđuid
- rievdadit jierbmetelefovna ja neahttabreahta heivehusaid nu ahte seastit báhttera
- árvvoštallat mobiiladieđuid hivvodaga go geavaha iešgudetlágan rávdnjenbálvalusaid
- rávdnjet dahje viežžat podcastaid

Ohcat ja juogadit digitála informašuvnna

- sáddet e-poastta máŋgga vuostáiváldái ovttá joavkkus
- gávdnat ja geavahit ohcanskovi suohkana ruovttusiiddus

- čuovvut dahkkivuoigatvuoda go geavaha govaid ja teavstta
- bidjat almmuhusa neahttabáikái neahttabreahta, jierbmetelevovna dahje dihtora bokte
- bidjat sisa ja ohcat fas dieđuid rehkenastinárkkas
- dovdat sihkkaris siidduid (monnelássamáhttu)
- ráhkadit ja lasihit vuostaiváldiid e-poastta čujuhusgirjái
- árvvoštallat relevánssa ja kvalitehta dain ohcamušain maid oažžu
- searvat fágalaš neahtadigaštallamiidda
- geavahit chata, sosiála mediaid ja videokonferánssa gulahallamii
- ásahit ja geavahit báŋku- id ja min- id bálvalusaide mat gáibidit sihkkaris sisaloggema
- geavahit neahttabreahta ja jierbmetelevovna gávdnat dieđuid
- dovdat dábálemos neahttasorjjasvuoda symptomaid

Buvttadeamen ja ovdanbuktimin digitála informašuvnna

- ráhkadit rehkenastinárkka mas boahdá ovdan iežas ekonomijja
- ráhkadit CV
- bidjat tabeallaid dokumeanttaide
- bidjat hyperaliŋkkaid dokumeanttaide
- lasihit govaid dokumeanttaide ja ovdanbuktimiidda
- ásahit ja jodihit iežaset profiilla sosiála mediain
- geavahit eanet neahttavuđot gálduid sihkkarastin dihtii kvalitehta dieđuin
- áimmahuššat iežas oadjebasvuoda, garvit persovdnagovvidemiid ja givssideami interneahτας
- juogadit iežas govaid ja dokumeanttaid geavahemis balvavurkema ja sosiála mediaid bokte

Dássi 3

GEAVAHIT IKT-OVTTADAGAI JA ÁPPAI

- čuovvut sihkkarvuodadagaldumiid go geavaha johtákeahces fierpmádaga
- buohtalastit mobiilatelevovna ja dihtora
- ráhkadit máhppastruktuvrra e-poastaprográmmas
- geavahit elektrovnnalaš rehketdoallovuogádaga
- laktit fierpmádatčálánii
- skánnet dokumeantta ja sáddet dan mielddusin e-poastain
- komprimeret govaid ja fiillaid
- válljet ja rievdadit boallobeavddi giela
- Váldit vuogádatnjulgema máhcaheamis

Ohcat ja juogadit digitála informašuvnna

- diehtit ahte earát sáhttet boastut geavahit almmuhuvvon digitála materiála
- diehtit makkár vejolašvuodat leat sihkkut sávakeahces persovdnadieđuid
- geavahit erenoamáš vuorkádoaimmaid
- geavahit lágideaddji bálvalusaid čuovvut gálvvuid mat leat diŋgojuvnon neahτας
- bidjat alcceseaset materiálaid nehttii juogadeapmái ja geavaheapmái, ovdamearkka dihtii Creative Commons:in
- sihkkarastit ahte viežžá lobiid ovdal go juohká govaid sosiála mediain ja interneahτας

Buvttadeamen ja ovdanbuktimin digitála informašuvnna

- bidjat mediačuohpastaga ovdanbuktimii
- ráhkadit govvaálbuma olgguldas garraskearruin dahje balvabálvalusain
- merket iežat materiála elektrovnnalaččat vai sihkkarastá dahkkivuoigatvuoda
- ráhkadit multimedialaš dokumeanttaid, main leat lohkoráhkadeamit, gráfat ja tabeallat
- bidjat, dohkkehit ja sihkkut mearkkašumiid dokumeanttas
- heivehit ovdanbuktima ulbmiljovkui ja šáŋrii
- laktit iešguđetlágan árkkaid dieđuid oktii bargogirjái mas leat máŋga rehkenastinárkka
- geavahit ja leat dihtomielalaččat guovtteoasat duodašteamis neahttavuđot bálvalusaid ektui

hkdir.no